

Sollerö

Fiskevårdsområdesförening.

Fisket är en av de näringar som utövats på Sollerön lika länge som bebyggelse funnits här. Detta visar det äldsta fornfyndet på Sollerön, som är en nätsticka (enligt senare tolkning är det en flåkniv eller skinnskrapa) som är funnen i Agnmyren. Fisket bedrevs av dem som brukade jorden. Några direkta yrkesfiskare synes ej ha funnits. Då samma förhållande gällt i angränsande socknar, torde inga andra fiskerättigheter än sådana som följde äganderätten till jordtalsatt jord knappast ha funnits. Den som fiskade i annans vatten kunde jämlikt Dalalagen dömas till böter. En sådan bestämmelse förutsatte att gränserna för fiskerätten kunde bestämmas precis som gränserna i skogen. Socken- och bygdelagsgränser synes även i regel ha varit gränsen för fiskerätten.

Landskapslagen för Dalarna, den s.k. Dalalagen som troligen är från 1300-talet skall enligt uppgift ha varit gällande sedan Dalarna blev bebyggt. I byggningsbalken finns bestämmelser om fiske. Där stadgas bl.a. att ”ingen har rätt att fiska till förfång för annan” och ”om någon utan lov fiskar i en sjö” fick han böta. Fisket var i regel oskiftat. Delning synes dock ha varit möjlig, då det står att i fråga om skifte ”samma lag är om fiskevatten som om skog”.

Ett av de allra äldsta dokumenten från tvister rörande Sollerö sockens gränser härrör märkligt nog från den del av rågången som sist kommit att utgöra sockenskillnad, gränsen mot Mora. Det är gränsen för Vika- och Solleröbornas fiske i Siljan och Ryssån som föranlett dom, som den 14 nov. 1440 fastställdes av häradshövdingen Peter Frömundsson. Tvisten fortsätter dock. År 1769 blev det en ny process om den s.k. Havsgatan, från Rattholmen till Ryssa råsten.

Astrid Eriksson tar en kopp kaffe vid uppehållstugan vid Fisklösarna. Stugan är öppen för allmänheten.

Att man vid tiden för storskiftet ansett vattnet och fiskerätten vara delad socknarna emellan framgår av en förklaring vid rågångssammanträde om gränsen mellan Leksand och Rättvik den 20 aug. 1822 enligt vilken det ålåg parterna ” oqvalt för sig och sina efterkommande at förblifa hvad dem emellan uti och från Siljan tager för rå och skilnad till detta haver”. Storskiftet torde ej ha medfört någon nämnvärd ändring i det fiske som tidigare utövats i Siljan. På Sollerön fiskades mycket med not, vilket framgår av en klagoskrift över 1861 års fiskestadga där solleröborna framhöll vilka vedermödor som är förenade med att bo på en ö, bl.a. få de ”våga lifvet höst och vår under flyttning av boskapen”. Skulle nu notfisket förhindras skulle i så fall ”sjön Siljan blifva oss till straff och intet gagn”.

I juli 1920 företogs besiktning och upprättades en karta över dåvarande notvarp i Siljan. Från Sollerön deltog Rullpers Anders Matsson, Ryss Lars Persson och Jons Per Persson. Vid sammanträde i sockenstugan i Sollerön den 28 aug. 1932 antogs stadgar och bildades Sollerö Fiskevårdsförening gällande allt vatten inom Sollerö socken. En medlemsavgift av 50 öre skulle betalas kontant vid inträde och årsavgiften bestämdes till 1 krona. Till styrelse valdes Karl Olof Kröjtz, Johan Persson, Carl Forslund, Stunis Olov Olsson, Håll Anders Matsson och Bos Anders Matsson.

Under laga skiftet på Sollerön 1956 valdes en kommitté som fick till uppgift att underhandla med bolagen om deras vatten och fiskerätter. Efter en del möten och livliga diskussioner enades man 1961 om att Korsnäsbolaget erhöi som enskilt alla vatten söder om sjön Säxen och väster om Sävsjövägen. Kopparfors AB erhöi Grevtjärn, Bergslaget AB erhöi Djupsjön. Allt annat vatten utlägges samfällt för jordägarna. När så vatten och fiske var uppdelat och klart, började det egentliga arbetet att på alla vis förbättra fisket för ortsbor och turister. Umsisjön, Björnsjön och Oxtjärn rotenonbehandlades för att få tillgång till ädelfiskevatten.

Den 25 okt. 1972 ingavs till Länsstyrelsen en ansökan från Fiskevårdsföreningen om att en förrättningsman utses för bildande av ett fiskevårdsområde. Länsstyrelsen utsåg lantmätare Sven Lindskog. Vid ett sammanträde i kommunalhuset den 29 okt. 1977 beslöts nästan enhälligt (98 % mot 2 %) att bilda område och att anta upprättade stadgar. Dessa överlämnades till Länsstyrelsen för fastställelseprövning. Efter att beslutet om områdesbildning fastställts, inkom till Länsstyrelsen en del klagomål från icke jordtalsägare för att vattnet i Siljan skulle ingå i området. Bl.a. klagade Mora Kommunstyrelse, Nusnäs bysamfällighet, Fiskenämnden m.fl.

1987 invigdes kalkdoseren vid Oloksån ovan Fjärden, den första som togs i bruk i Dalarna. Fr.v: Tore Eriksson, ordf. i Fiskevårdsföreningen, Nils-Göran Johansson, hälso- och miljöinspektör i Mora och Orsa kommuner, Kerstin Broström, ordf. i Miljö- och hälsovårdsnämnden samt Gunnar Hardebom vid Boxholms Konsult AB som levererat kalkdoseren.

Den 25 nov. 1980 kunde så första mötet hållas och där valdes styrelse för området. Valda blev Karl Stunis, Utanmyra, Karl Stunis, Gruddbo, Tore Eriksson, Ivar Jansson, Martin Brottar, Martin Jonasson, Mats Wik, Holger Åhman, Albin Andersson och Sven-Olov Lindberg.

Det första stora målet för området var att rädda de flesta sjöarna från försurning varför en stor kalkningsverksamhet måste göras för att bevara sjöarnas PH-värde. De flesta sjöar kalkas nu med mellan 50 till 170 ton kalk beroende på sjöarnas vattenvolymer. Den 26 juni 1987 invigdes den första kalkdoseraren i Dalarna, uppsatt vid Oloksån för kalkning av Mångsjösystemet. Doseraren kostade 240.000:-. Den tippar 360 gram kalk i ån varje gång som 30 kubikmeter vatten passerar i rännan. Åtgången av kalk per dygn är 700 – 1000 kilo. Någon kanske undrar varför man inte kalkar på det vanliga sättet som används i andra sjöar. Detta har med omsättningstiden på vatten att göra. Hela 67 % av Sveriges 85.000 sjöar byter vatten på ett år. Fjärdarna och Mångsjön byter så snabbt som på 0,2 år. Därför blir det billigare i längden med doserare. Vid ett senare tillfälle sattes även en doserare upp för Ekorrån strax ovanför Jesustjärn.

En klass vid Sollerö skola gästar Holmtjärn som ställts i ordning för skolbarnen att fiska i.

Trevnaden vid våra fiskevatten fick ej glömmas bort. Därför har sju slogbodar samt en övernattningsstuga ställts i ordning. En karta över våra fiskevatten med bilvägar till dessa har framställts samt en djupkarta på alla våra vatten. Oloksån och Mångån har efter flottningen återställts med grävning av djuphålor och på vissa ställen har lagts i grovsten. Vidare har en fisketrappa byggts vid Mångbro

kvarn förbi dammen. Inventering och elfiske av alla rinnande vattendrag samt kartläggning av dessa har utförts för fortsatta biotoparbeten. En tjärn har ordningsställt för fiske endast för skolorungdom och handikappade. I samband med ombyggnad av dammluckorna vid Norra Fjärden har en pir byggts från dammen så att fiske blir tillgängligt även för rullstolsbundna.

Grillmöjligheter finns vid den idylliska tjärnen. På bilden är det Susann Olofsson, Hol Hans Persson, Bror Markus och Sven Mickels som njuter av sin matsäck.

Vad gäller Siljans vatten pågår ännu tvister och möten innan vattendomen för kraftverksutbyggnaden i Österdalälven uppfyllts av Regleringsföretaget. Detta får vi återkomma till vid ett senare tillfälle.

Tore Eriksson